

Първи национален семинар за обучението по португалски език и португалоезични литератури и култури в България

1st National Seminar on Education in Portuguese and Portuguese Language, Literatures and Cultures in Bulgaria

Яна Андреева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Yana Andreeva

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Илияна Чалъкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Iliyana Chalakova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания при Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ организира и проведе в началото на учебната 2023/2024 г. първи по рода си национален семинар на тема „Обучението по португалски език и португалоезични литератури и култури в контекста на партньорството в преподаването на чужди езици и култури във висшето и средното образование в България“. В семинара, състоял се на 30 и 31 октомври 2023 г., се включиха двадесет участници от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Бургаския свободен университет, Университет „проф. д-р Асен Златаров“, 164 ГПИЕ „Мигел де Сервантес“ – гр. София, IV ЕГ „Фр. Жолио Кюри“ – гр. Варна, Гимназия за

романски езици „Г. С. Раковски“ – гр. Бургас, АЕГ „Гео Милев“ – гр. Бургас, ЧОУ „Д-р Мария Монтесори“ – гр. Бургас. Към участниците в националния семинар през всички дискуссионни модули от двудневната програма се присъедини и главният експерт в дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование“ на Министерството на образованието и науката на Република България Мария Барганова, с която Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ работи в тясно партньорство през последните няколко сесии на държавните зрелостни изпити по португалски език.

Първият национален семинар на тема „Обучението по португалски език и португалоезични литератури и култури в контекста на партньорството в преподаването на чужди езици и култури във висшето и средното образование в България“ беше проведен в Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по програма, включваща официално откриване, два пленарни доклада и четири дискуссионни модула. Работните дейности на събитието имаха честта да започнат с пленарната лекция на проф. д.н. Барбара Хлибовицка-Вегларш, Декан на Филологическия факултет на университета „Мари Кюри-Склодовска“ в гр. Люблин, Полша, на тема „Разнообразието на езиковите контакти през Златната епоха и техните последици в съвременния свят“. Проф. Хлибовицка е водещ европейски учен в областта на португалската лингвистика, автор на множество публикации в областта на контрастивната граматика, изследването на креолските езици и социолингвистиката на португалския език, с богат практически опит в обучението по португалски език в славянски езиков контекст. Понастоящем е също и ръководител на Центъра по португалски език и Научноизследователска катедра „Луиш Линдлей Синтра“ при университета „Мари Кюри-Склодовска“. В пленарния си доклад проф. Хлибовицка представи в исторически план световната експанзия на португалския език по време на Великите географски открития и последиците на това разпространение от перспективите на диахронната лингвистика и на социолингвистиката. Особен акцент в доклада бе поставен върху функционирането на португалския език като лингва франка, езиковата хибридизация и възникването и развитието на креолските езици на португалска лексикална основа. Задълбочената и изключително интригуваща за всички присъстващи преподаватели и гости лекция беше изнесена на португалски език, като не само очерта основните динамики в развитието на езика в диахронен и синхронен план, но подчерта и водещото му значение в историческо и културно отношение и нарастващия интерес към неговото изучаване в световен мащаб.

Този акцент послужи за двигател на интензивните и задълбочени дискусии по време на четирите модула от двудневната програма, посветени по-конкретно на въпроси и проблеми, свързани с учебните системи, материали и методология на преподаване, с мястото на литературата, културата и превода в обу-

чението по португалски език, с практиките на оценяване и изпитните формати и не на последно място, с предизвикателствата при прякото взаимодействие с обучаемите, с начините за стимулиране на техния интерес, с формите на подкрепа и с насърчението на последващото им обучение в областта на португалския език, в случая на учениците от средния курс. Бяха поставени и обсъдени и много възможности за насърчаване на интереса на обучаемите чрез извънучебни и извънаудиторни занимания като концерти, литературни четения, клубове на португалоговорящи, театрални представления, изложби и др.

Някои от по-конкретните резултати, постигнати по време на дискусиите, в които участие взеха проф. д.н. Барбара Хлибовицка-Вегларш, проф. д-р Яна Андреева, доц. д-р Весела Чергова, гл. ас. д-р Дора Мънчева, гл. ас. д-р Илиана Чалъкова, гл. ас. д-р Десислава Тимчева, ас. Сони Бохосян, ас. Енрике Дореш, хон. ас. Снежина Томова, хон. ас. Йорданка ду Насименто, хон. ас. Надежда Симеонова, хон. ас. Мануел ду Насименто, ас. Кремена Попова, ас. Кристина Евтимова, г-жа Румяна Станева, г-жа Деница Александрова-Танчева, г-жа Александра Тиммерман, г-жа Теодора Янакиева, г-жа Силвия Илиева и гл. експ. Мария Барганова, бяха: обсъждането на основните характеристики на различните учебни системи в положителен и отрицателен план и открояването на най-успешните от тях за съответните образователни нива; постигането на широко съгласие върху идеята за съвместна разработка на авторски материали за допълнителни дейности и систематизирането им в споделено виртуално пространство; възприемането на някои практики на разработване на дигитално съдържание на португалски език за младежки целеви групи в средния и в началните етапи на обучението във висшия курс; обмяната на опит при работата с литературно и културологично съдържание беше полезна не само за по-тясно ангажираните с обучението по литературоведски и културоведски дисциплини, но и за осъзнаването на всички участници като проводници и основни представители на голямото семейство на португалоезичните култури и техните литературни традиции в българската образователна и културна среда. В дискусиата, посветена на формите на оценка, колегията имаше възможността от първа ръка да се запознае с основните идейни насоки на Министерството на образованието и науката на Република България относно провеждания отскоро държавен зрелостен изпит по португалски език за ниво B1.1. от Европейската рамка за езикова компетентност. Главен експерт Мария Барганова представи заложените национални изисквания, внесе яснота по отношение на нормативната рамка и имаше изключително ценната по думите ѝ възможност за пряк контакт с присъстващия широк кръг от преподаватели по португалски език. В резултат от него в кампанията за подготовката и изработването на задачи за държавните зрелостни изпити през 2023/2024 учебна година с министерска заповед бяха включени двама нови колеги от средния курс, които си партнират с двама колеги от висшия курс с опит от кампаниите

през предишните две учебни години. Участието на гл. експ. Барганова беше ценно за колегията и с акцента, който тя постави върху необходимостта да се полагат системни и последователни усилия за популяризирането на обучението по португалски език в двете образователни степени, но и на самия език в предучилищното образование и сред по-широката общественост в България.

Работните дейности на семинара бяха закрити от обобщаващата лекция на проф. д-р Яна Андреева, ръководител на Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания и дългогодишен активен двигател на всички процеси, свързани със затвърждаването и развитието на обучението по португалски език и португалоезични литератури и култури в академичната среда на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В заключителния си пленарен доклад на тема „Партньорството в преподаването на португалски език и лузофонски култури във висшето и средното образование в България“ проф. Андреева обвърза обучението по португалски език с националните приоритети и стратегическите програми в областта на изучаването на чужди езици и култури и формирането и развитието на ключови компетентности и на умения за живот през XXI в. Основният акцент беше поставен върху това в какви области и с какви съвместни инициативи преподавателите по португалски език в България биха могли да търсят в следващите години реализирането на стратегическите цели в образователната сфера, така че обучението по португалски език в национален мащаб действително да се осъществява в условия на партньорство и съгласуваност, на приемственост, иновативност, устойчивост, прозрачност и популяризиране на резултатите, като същевременно изгражда у обучаемите освен езиковите и другите ключови компетентности – социални и морални, граждански и дигитални. Бяха обобщени вече съществуващи добри практики и бяха очертани възможности за бъдещо сътрудничество между преподавателите по португалски език и лузофонски култури от средните училища и университетите в България в няколко основни насоки: развитие на компетентностите и талантите на учениците и студентите, създаване и развиване на сплотени общности, поддържане на мотивацията и креативността на преподавателите чрез изграждане на работни мрежи.

Създадената спокойна и ведра работна атмосфера по време на двудневния национален семинар постигна своя основен замисъл за опознаване и сближаване на преподавателите по португалски език от отделните образователни звена в страната, но позволи също така да се добие ценна информация за ежедневието им, като например засиления интерес на ученици от гр. Варна към явяването им на държавен зрелостен изпит по португалски език, който Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ е предвидила като най-висок балообразуващ елемент за прием в специалност „Португалска филология“, или възможността бакалаври, филолози специалисти с португалски език от Великотърнов-

ския университет „Св. св. Кирил и Методий“ да се привличат ежегодно като магистранти в магистърската програма „Език, култура, превод (португалски език)“, предлагана от Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. По думите на доц. д-р Весела Чергова силно осезаем е бил и немаловажният емоционален момент в една професионална сфера като образователната, а именно че националният семинар се превърна в своеобразна поколенческа среща на преподаватели и студенти, които на свой ред са посветили живота си на преподаването на португалски език, литература и култура в България. Тази приемственост, както и контактът с изтъкнат учен португалист с голям опит в чуждоезиковото преподаване на полицентричния португалски език в университета на град Люблин в Полша, обогати аудиторията с обсъждането на иновационни и традиционни дидактически методи, материали и методики и обедини участниците в общество с желание и възможности да развива сътрудничество, включително и с участието и съдействието на Министерството на образованието и науката на Република България.

Първият национален семинар по въпросите на обучението по португалски език и португалоезични литератури и култури в България беше проведен като част от дейностите по проект № 80-10-156/12.05.2023 на тема „Обучението по португалски език в контекста на партньорството в преподаването на чужди езици във висшето и средното образование в България“ по Фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Колегията на Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания изказва своите благодарности за възможността да работи по изпълнението на този проект, позволил повишаването на качеството на обучението по португалски език във висшия курс и пълноценното му свързване с актуалното състояние и процесите, протичащи в областта на чуждоезиковото обучение в средното образование.

Проф. д-р Яна Андреева
jandreeva@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Prof. Yana Andreeva, PhD
jandreeva@uni-sofia.bg
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria

Гл. ас. д-р Илияна Чалъкова
ichalukova@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Assist. Prof. Iliyana Chalakova, PhD
ichalukova@uni-sofia.bg
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria